

305.9
ĐHX
2006
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
KHOA KHOA HỌC QUẢN LÝ

Chủ biên: PGS.TS. Đoàn Thị Thu Hà

PGS.TS. Nguyễn Thị Ngọc Huyền

GIÁO TRÌNH CHÍNH SÁCH KINH TẾ – XÃ HỘI

(Tái bản)

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRUNG TÂM THÔNG TIN THƯ VIỆN

V-Đo / 15929

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT

MỤC LỤC

Lời nói đầu	3
Chương I - Tổng quan về các công cụ quản lý và các chính sách kinh tế - xã hội	5
I. Nhà nước với các công cụ quản lý kinh tế - xã hội	5
1. Một số vấn đề tổng quan về Nhà nước	5
2. Tính tất yếu khách quan của quản lý Nhà nước đối với các hoạt động kinh tế - xã hội	7
3. Các công cụ quản lý kinh tế - xã hội của Nhà nước	9
II. Tổng quan về các chính sách kinh tế - xã hội	20
(các chính sách công)	20
1. Các khái niệm	20
2. Hệ thống các chính sách kinh tế - xã hội	25
3. Cấu trúc của chính sách kinh tế - xã hội	30
4. Vai trò của các chính sách kinh tế - xã hội	37
5. Yêu cầu đối với các chính sách kinh tế - xã hội	40
6. Vòng đời của các chính sách	42
7. Quá trình chính sách	43
Câu hỏi ôn tập	50
Chương II - Hoạch định chính sách kinh tế - xã hội	
I. Vị trí và mục đích của công tác hoạch định chính sách kinh tế - xã hội	51
1. Khái niệm cơ bản về hoạch định chính sách kinh tế - xã hội	51
2. Vị trí của hoạch định chính sách kinh tế - xã hội	52
3. Mục đích của hoạch định chính sách kinh tế - xã hội	54

II. Quan điểm và nguyên tắc hoạch định chính sách kinh tế xã hội 55

1. Quan điểm chỉ đạo quá trình hoạch định chính sách kinh tế - xã hội 55
2. Nguyên tắc trong công tác hoạch định chính sách kinh tế - xã hội 59

III. Quá trình hoạch định chính sách 66

1. Xác định và lựa chọn vấn đề 67
2. Xác định mục tiêu của chính sách 67
3. Xây dựng các phương án chính sách 77
4. Lựa chọn phương án chính sách tối ưu 80
5. Thông qua và quyết định chính sách 87

Câu hỏi ôn tập 91

Chương III - Tổ chức thực thi chính sách kinh tế - xã hội 92

I. Tầm quan trọng của việc tổ chức thực thi chính sách kinh tế xã hội 92

1. Khái niệm về tổ chức thực thi chính sách kinh tế - xã hội 92
2. Tầm quan trọng của việc tổ chức thực thi chính sách kinh tế - xã hội 93

II. Các yếu tố ảnh hưởng đến việc thực thi chính sách kinh tế - xã hội và các điều kiện cần thiết để thực thi chính sách thành công 94

1. Các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình thực thi chính sách kinh tế - xã hội 94
2. Các điều kiện cần thiết để thực thi chính sách kinh tế - xã hội thành công 103

III. Quá trình tổ chức thực thi chính sách kinh tế - xã hội 107

1. Chuẩn bị triển khai chính sách 108
2. Chỉ đạo thực thi chính sách 112
3. Kiểm tra và điều chỉnh 114

IV. Lựa chọn các hình thức và phương pháp thực thi chính sách kinh tế xã hội 120

1. Các hình thức thực thi chính sách 120

2. Các phương pháp thực thi chính sách công ở Việt Nam	120
Câu hỏi ôn tập	127
Chương IV - Phân tích chính sách	128
I. Tổng quan về phân tích chính sách kinh tế - xã hội	128
1. Khái niệm phân tích chính sách kinh tế - xã hội	128
2. Nhiệm vụ của phân tích chính sách	130
3. Phân tích chính sách và những nghề nghiệp có liên quan	131
4. Phân tích chính sách - một nghề độc lập	133
5. Những kiến thức cần thiết đối với nhà phân tích chính sách kinh tế - xã hội	135
6. Quan điểm phân tích chính sách kinh tế - xã hội	136
7. Cơ sở thông tin của phân tích chính sách kinh tế - xã hội	140
II. Quá trình phân tích chính sách kinh tế - xã hội	142
1. Các cách tiếp cận trong phân tích chính sách kinh tế - xã hội	142
2. Cấu trúc phân tích chính sách	150
3. Quá trình phân tích chính sách	151
Câu hỏi ôn tập và bài tập tình huống	179
Chương V - Chính sách tài chính	180
I. Khái niệm	180
1. Tài chính	180
2. Chính sách tài chính là các quyết định của Nhà nước về thu nhập và chi tiêu	180
II. Hệ thống tài chính quốc gia	181
1. Tài chính Nhà nước	181
2. Tài chính doanh nghiệp	181
3. Tài chính trung gian	183
4. Tài chính hộ gia đình	189

III. Vai trò của chính sách tài chính	190
IV. Nội dung của chính sách tài chính quốc gia	191
1. Chính sách huy động vốn và phát triển thị trường tài chính	191
2. Chính sách thuế	207
3. Chính sách ngân sách nhà nước	218
Câu hỏi ôn tập	225
Câu hỏi thảo luận	225
Chương VI - Chính sách tiền tệ - tín dụng	230
I. Tiền tệ và chính sách tiền tệ - tín dụng	230
1. Khái niệm và vai trò của tiền tệ	230
2. Vai trò của chính sách tiền tệ - tín dụng	233
3. Hệ thống mạng lưới của chính sách tiền tệ - tín dụng	236
II. Nội dung của chính sách tiền tệ - tín dụng	241
1. Mục tiêu của chính sách tiền tệ - tín dụng	241
2. Các nguyên tắc cơ bản để thực hiện mục tiêu của chính sách tiền tệ - tín dụng	245
3. Những thành phần cơ bản của chính sách tiền tệ - tín dụng	246
4. Các giải pháp và công cụ của chính sách tiền tệ - tín dụng	246
III. Thực trạng của chính sách tiền tệ - tín dụng ở nước ta	262
1. Kết quả bước đầu của đổi mới chính sách tiền tệ - tín dụng	262
2. Tồn tại của chính sách tiền tệ - tín dụng	265
IV. Đổi mới chính sách tiền tệ - tín dụng	268
Câu hỏi ôn tập	272
Chương VII - Chính sách chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp hóa và hiện đại hóa	273
I. Tổng quan về chính sách chuyển dịch cơ cấu kinh tế	273
1. Cơ cấu kinh tế	273
	487

2. Chính sách cơ cấu kinh tế	276
II. Cơ sở hình thành chính sách cơ cấu kinh tế	295
1. Chức năng của chính sách cơ cấu kinh tế	295
2. Các yêu cầu đối với chính sách cơ cấu kinh tế	296
3. Các nhân tố ảnh hưởng đến chính sách cơ cấu kinh tế	298
III. Chính sách chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp hóa hiện đại hóa ở Việt Nam	302
1. Mục tiêu chính sách	302
2. Quan điểm cơ bản trong chính sách	303
3. Định hướng và các giải pháp cơ bản trong các bộ phận chính sách cơ cấu kinh tế	305
Câu hỏi ôn tập	313
Chương VIII - Chính sách kinh tế đối ngoại	314
I. Tổng quan về chính sách kinh tế đối ngoại	314
1. Khái niệm	314
2. Các bộ phận cấu thành của chính sách kinh tế đối ngoại	314
II. Cơ sở và nguyên tắc của chính sách kinh tế đối ngoại	330
1. Cơ sở của chính sách kinh tế đối ngoại	330
2. Các nguyên tắc cơ bản chi phối chính sách kinh tế đối ngoại	333
3. Các xu hướng cơ bản chi phối chính sách kinh tế đối ngoại của các quốc gia	335
III. Chính sách kinh tế đối ngoại của Việt Nam	339
1. Những quan điểm cơ bản của Đảng cộng sản và Nhà nước Việt Nam về phát triển kinh tế đối ngoại	339
2. Chính sách thương mại quốc tế của Việt Nam trong giai đoạn hiện nay	345
3. Chính sách thu hút đầu tư nước ngoài của Việt Nam trong giai đoạn hiện nay	346

4. Tiếp tục hoàn thiện chính sách kinh tế đối ngoại của Việt Nam trong thời gian tới	347
--	-----

Câu hỏi ôn tập	348
-----------------------	------------

Chương IX - Chính sách khoa học - công nghệ	349
--	------------

I. Khái niệm về khoa học và công nghệ	349
--	------------

1. Khái niệm khoa học	349
2. Khái niệm công nghệ	350
3. Mối quan hệ giữa khoa học và công nghệ	353
4. Vai trò của công nghệ trong phát triển kinh tế - xã hội	354

II. Những vấn đề cơ bản về hoạt động khoa học - công nghệ	368
--	------------

1. Đặc điểm của hoạt động khoa học - công nghệ	368
2. Các giai đoạn phát triển hệ thống khoa học - công nghệ ở Việt Nam	364
3. Đặc điểm chiến lược khoa học - công nghệ ở Việt Nam	366

III. Những chuyển đổi trong chính sách khoa học- công nghệ ở Việt Nam	368
--	------------

1. Xét trên tổng thể của hệ thống khoa học - công nghệ	368
2. Chính sách và quản lý hoạt động nghiên cứu và phát triển (Research and Development - R&D)	370
3. Chính sách và quản lý công nghệ	375
4. Phát triển nhân lực cho hoạt động khoa học - công nghệ	376
5. Vài điểm dự báo và kết luận	377

Câu hỏi ôn tập	379
-----------------------	------------

Chương X - Chính sách quản lý nguồn nhân lực và việc làm	380
---	------------

I. Chính sách quản lý nguồn nhân lực	380
---	------------

1. Khái niệm nguồn nhân lực	381
2. Chính sách quản lý nguồn nhân lực	382
3. Phương pháp xác định nguồn nhân lực	489

4. Thực trạng phát triển nguồn nhân lực những năm qua	383
5. Kế hoạch hoá nguồn nhân lực	389
II. Chính sách việc làm	390
1. Việc làm	390
2. Chính sách việc làm	394
Câu hỏi ôn tập	407
Chương XI- Chính sách giáo dục và đào tạo	408
I. Giáo dục và sự phát triển	408
1. Khái niệm giáo dục và đào tạo	408
2. Hệ thống giáo dục quốc dân	409
3. Quá trình phát triển giáo dục - đào tạo ở nước ta	411
4. Mục đích của giáo dục và đào tạo	417
II. Chính sách giáo dục và đào tạo	417
1. Khái niệm về chính sách giáo dục và đào tạo	417
2. Vai trò của chính sách giáo dục - đào tạo	418
3. Định hướng giáo dục và đào tạo của Đảng và Nhà nước ta	419
4. Một số nội dung quan trọng trong việc xây dựng và thực hiện chính sách giáo dục - đào tạo	421
Câu hỏi ôn tập	433
Chương XII - Chính sách văn hoá	434
I. Văn hoá và phát triển	434
1. Văn hoá	434
2. Văn hoá và phát triển	439
II. Vai trò của văn hoá	442
1. Văn hoá là nền tảng, mục tiêu, động lực, hệ điều tiết của sự phát triển	442

1. Nô dịch văn hóa – công cụ xâm lược của các cường quốc tư bản chủ nghĩa	446
2. Mục tiêu của văn hóa đối với sự phát triển kinh tế xã hội ở nước ta	448
III. Các bước xây dựng và thực hiện chính sách văn hóa	454
1. Dự đoán các biến động có thể xảy ra trong tương lai của đất nước	454
2. Hình thành các quan điểm và nhận thức về văn hóa	454
3. Lựa chọn mục tiêu của chính sách văn hóa	455
4. Lựa chọn các cơ quan thực thi các mục tiêu chính sách hoặc toàn bộ các chính sách	455
5. Theo dõi, thực hiện chính sách	455
Câu hỏi ôn tập	456
Chương XIII- Chính sách chống tham nhũng	457
I. Tham nhũng và tác hại của nó	457
1. Khái niệm	457
2. Tác hại của tham nhũng	457
3. Hành vi tham nhũng	464
4. Nguyên nhân của tệ nạn tham nhũng	473
6. Thực trạng tệ tham nhũng ở nước ta	474
II. Chính sách chống tham nhũng	477
1. Khái niệm	477
2. Các bước xây dựng và thực hiện chính sách chống tham nhũng	477
Câu hỏi ôn tập	478
Tài liệu tham khảo	479